

Q&A Adviesrecht gemeente bij schuldenbewind

Vraag en antwoord over de nieuwe wetgeving en de gevolgen

ALGEMEEN

Wat is het Adviesrecht voor gemeenten (ags) bij schuldenbewind?

Het adviesrecht voegt twee nieuwe bepalingen toe aan Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, namelijk:

1. Gemeenten kunnen via een opt-in regeling een adviesrecht krijgen bij de procedure rond beschermingsbewind wegens problematische schulden, het zogenaamde schuldenbewind;
2. Het schuldenbewind kan enkel voor een bepaalde tijd worden ingesteld.

Wanneer treedt de Wet in werking?

Op 1 januari 2021 treedt de wet in werking.

Waar kan ik meer informatie vinden over de ags?

Om gemeenten te ondersteunen bij de voorbereidingen voor de implementatie van heeft de VNG verschillende documenten opgesteld die voortdurend worden bijgewerkt. Deze zijn te raadplegen op onze [website](#).

Hier vindt u onder andere een handreiking met voorbeelden van werkende praktijken.

Waar kan ik terecht met vragen?

Vragen kunnen worden gesteld via schulden@vng.nl.

Welke wetten houden verband met het ags?

Gemeenten zijn op grond van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening verantwoordelijk voor het bieden van passende ondersteuning bij schulden aan inwoners. Daarnaast heeft de gemeente op grond van de Wet wijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap de bevoegdheid om een verzoek in te dienen tot opheffing van een schuldenbewind en om te verzoeken de beschermingsbewindvoerder in een dergelijk bewind te ontslaan.

Waarom komt er een adviesrecht voor gemeenten bij schuldenbewind?

Gemeenten zijn op grond van de Wgs verantwoordelijk voor het bieden van passende ondersteuning bij schulden aan inwoners. Schuldenbewinden kunnen worden aangevraagd door de gemeente, maar ook buiten de gemeente om. Zo kan de inwoner zelf, maar ook een partner, familie of een instelling verzoeken om schuldenbewind in te stellen. Het adviesrecht beoogt gemeenten meer zicht te laten krijgen op de instroom van mensen in schuldenbewind. Op die manier kunnen gemeenten beter hun regierol bij de aanpak van schuldenproblematiek vervullen.

Wat zijn de effecten op de kosten vanuit de bijzondere bijstand?

Gemeenten adviseren pas **na** het uitspreken van het schuldenbewind. De gemeente kan adviseren of het schuldenbewind wel de meest passende oplossing is. De rechter kan vervolgens – 4 maanden na het uitspreken van het bewind – alternatieve vormen van ondersteuning afwegen tegen het beschermingsbewind. De invloed van het adviesrecht op de kosten voor bijzondere bijstand zullen dus niet direct na inwerkingtreding zichtbaar

worden. Het is voorstelbaar dat er op de langere termijn wel meer uitstroom uit beschermingsbewind zichtbaar is, welke een positief effect kan hebben op de kosten die gemeente maken voor de bijzondere bijstand.

Hoe kan ik als gemeente gebruik maken van het adviesrecht?

Het adviesrecht betreft een opt-in regeling. De gemeente is dus niet verplicht om gebruik te maken van het adviesrecht.

Als een gemeente wel gebruik wil maken van het adviesrecht dan kan het college dit schriftelijk kenbaar maken aan de bevoegde rechtbank. Dit kan ook op ieder moment na de inwerkingtreding van de wet na 1 januari 2021. De VNG is in gesprek met ketenpartners om tot een standaard format te komen, zodat gemeenten op uniforme wijze gebruik kunnen maken van het adviesrecht.

Wat moet ik inzetten wanneer ik kenbaar heb gemaakt om gebruik te maken van het adviesrecht?

Het adviesrecht brengt met zich mee dat gemeenten na ontvangst van de boedelbeschrijving en het plan van aanpak van de bewindvoerder, vier weken de tijd heeft om een goed onderbouwd advies op te stellen. Het adviesrecht zal dus met name een personele inspanning vergen.

Moet de gemeente ook iets doen als er geen gebruik wordt gemaakt van het adviesrecht?

Nee, in dat geval hoeft de gemeente geen actie te ondernemen.

BESCHERMINGSBEWIND

Wat is beschermingsbewind?

Het Burgerlijk Wetboek biedt de mogelijkheid om kwetsbare volwassenen te beschermen door een wettelijke beschermingsmaatregel in te stellen. Een van deze beschermingsmaatregelen is beschermingsbewind. De rechter kan een beschermingsbewindvoerder aanwijzen.

Wat is schuldbewind?

Op 1 januari 2014 is 'het hebben van problematische schulden' als grond voor beschermingsbewind toegevoegd. Kortweg wordt dit ook het schuldbewind genoemd. Onder problematische schulden wordt verstaan dat redelijkerwijs is te voorzien dat de schuldenaar zijn schulden niet meer zelfstandig kan blijven betalen, of is opgehouden deze te betalen. Bij schuldbewind worden (een of meer) goederen van de inwoner onder bewind gezet. De inwoner kan dan niet meer zelfstandig beslissen over de onder bewind gestelde goederen.

Het is de taak van de beschermingsbewindvoerder om de situatie te stabiliseren, te zorgen voor basisvoorziening en de betrokkene toe te leiden naar een schuldhulpverleningstraject of, indien dat niet mogelijk is, een schuldsaneringstraject.

Wat is het verschil tussen schuldbewind en schuldhulpverlening?

Het schuldbewind is niet primair gericht op het aflossen van de schulden, maar op het stabiliseren van de situatie en het zorgen voor de basisvoorzieningen. Daarnaast kan de inwoner doorgaans niet meer over zijn vermogen beschikken wanneer hij onder schuldbewind is gesteld. Een beschermingsbewindvoerder kan bijvoorbeeld een koopovereenkomst terugdraaien. De rechter houdt toezicht op het functioneren van de bewindvoerder.

In welke gevallen heeft schuldhulpverlening de voorkeur boven schuldbewind?

Schuldbewind is een ingrijpende maatregel: de inwoner kan niet meer zelf beschikken over zijn vermogen. Zelfbeschikking is het uitgangspunt in het burgerlijk recht. Daarnaast leidt schuldbewind niet per se tot een oplossing van de schuldenproblematiek. Om die reden heeft het de voorkeur om de inwoner te ondersteunen met een minder ingrijpende voorziening, zoals aangeboden door de gemeente, wanneer dit mogelijk is.

In welke gevallen behoeft schuldbewind de voorkeur boven schuldhulpverlening?

Schuldbewind kan met name in de volgende gevallen de gewenste hulp en bescherming bieden waar die niet kunnen worden geboden door schuldhulpverlening en wettelijke schuldsanering. Schuldbewind kan nuttig zijn indien personen niet in aanmerking komen voor schuldhulpverlening en wettelijke schuldsanering. In die gevallen kan schuldbewind als vangnet fungeren. Schuldbewind kan ook nuttig zijn voorafgaand aan en tijdens schuldhulpverlening en wettelijke schuldsanering. Voordat kan worden toegekomen aan het oplossen van de schuldenproblematiek, moet ervoor worden gezorgd dat er geen nieuwe schulden bij komen. Als de situatie is gestabiliseerd neemt de kans op een succesvol verloop van de schuldsaneringsprocedure toe.

Hoeveel inwoners staan ongeveer onder bewind in Nederland?

Mede door toevoeging van de schuldenbewinden is er de laatste jaren sprake van een toename van het aantal mensen dat onder bewind staat. In 2009 bedroeg dat aantal 94.000; in 2014, het jaar waarin schuldenbewinden mogelijk werden, waren dat er 192.568. In 2018 was dat toegenomen tot 254.541, daarvan waren 62.791 (25%) mensen op grond van schulden onder bewind gesteld. Sinds kort daalt de totale jaarlijkse instroom, van 39.789 mensen in 2014 tot 33.265 in 2018. Hiervan zijn resp. 15.554 (39%) en 11.753 (35%) mensen op grond van problematische schulden onder bewind gesteld ¹.

Waarom wordt het schuldenbewind enkel voor bepaalde tijd uitgesproken?

Onder andere de VNG heeft het belang benadrukt van de tijdelijkheid van de uitstroom uit schuldenbewind. Het streven bij schuldenproblematiek zou moeten zijn dat schulden binnen een bepaalde termijn wordt aangepakt. Nu schuldenbewind voor een bepaalde termijn wordt uitgesproken worden betrokken partijen gedwongen om op kortere termijn te beoordelen of er noodzaak bestaat voor het voortzetten van het bewind.

Welke termijn zal gelden voor schuldenbewind nu in de wet wordt opgenomen dat deze enkel voor 'bepaalde tijd' kan worden uitgesproken?

Er is niet opgenomen hoeveel jaar 'bepaalde tijd' is. Er zal per situatie een termijn bepaald worden. Denkbaar is dat een schuldenbewind voor bijvoorbeeld drie jaar wordt ingesteld.

Heeft de gemeente ook invloed op de uitstroom?

De wetswijziging is gericht om een zo meest passende ondersteuning bij schulden te bieden na de uitspraak tot schuldenbewind én te zorgen voor een goede verbinding naar andere sociaal - en maatschappelijke dienstverlening. De dienstverlening van de gemeente kan ook naast het schuldenbewind worden ingezet. Uitstroom is ieders doel. Dit zal in de praktijk worden gerealiseerd.

---

¹ Raad voor de rechtspraak

HET ADVIES

Moet de gemeente bij elke uitspraak advies uitbrengen?

Nee, de gemeente kan aangeven geen gebruik te willen maken van het adviesrecht of door af te zien van een reactie binnen het gestelde termijn verzoek van vier weken.

Hoe ziet het advies eruit?

De gemeente adviseert de rechter bij de beantwoording van de vraag of een voldoende behartiging van de belangen van de betrokkene kan worden bewerkstelligd met een meer passende en minder verstrekkende voorziening dan met de voortzetting van schuldenbewind. Hierbij moet worden gedacht aan:

- Welke ondersteuning kan de gemeente aanbieden;
- Wat de ondersteuning in kan houden;
- Waarom de ondersteuning de meest passende vorm is en wanneer de ondersteuning van start kan gaan.

Het advies dient dermate onderbouwd te zijn dat de rechter kan afwegen of de inwoner op een minder ingrijpende manier dan met de voortzetting van schuldenbewind kan worden geholpen.

De VNG is in gesprek met ketenpartners om tot een standaard adviesformat te komen, zodat gemeenten op uniforme wijze gebruik kunnen maken van het adviesrecht.

Hoe loopt het proces als gemeenten gebruik maken van het adviesrecht?

Als de gemeente bij de rechtbank is aangemeld (opt-in), dan moet de bewindvoerder het College binnen twee weken na uitspraak op de hoogte brengen van het bewind.

Vervolgens is de bewindvoerder verplicht om binnen drie maanden na instelling van het bewind, de boedelbeschrijving en het plan van aanpak toe te sturen naar het College. De gemeente stuurt vervolgens binnen vier weken een advies aan de rechter, de betrokkene en de beschermingsbewindvoerder.

Is de rechter verplicht het advies van de gemeente op te volgen?

Nee. De rechter beslist of het beschermingsbewind wordt voortgezet, dan wel wordt beëindigd.

Wat kunnen de voordelen zijn van het uitbrengen van het advies nadat het bewind is uitgesproken?

Indien de rechter het beschermingsbewind beëindigt naar aanleiding van het advies van de gemeente en de gemeente ondersteuning aan de betrokkene aanbiedt, vormt de boedelbeschrijving de basis voor de verdere gemeentelijke ondersteuning. De werkzaamheden die de beschermingsbewindvoerder heeft uitgevoerd, hoeven niet opnieuw door de gemeente te worden uitgevoerd. Het aan de hand van de boedelbeschrijving in kaart brengen van de situatie is immers een noodzakelijke voorwaarde om de situatie te kunnen gaan stabiliseren en de problematiek op te gaan lossen.

Kunnen wij ook adviseren om het bewind voort te zetten, maar daarna richting schuldhulpverlening te komen?

Zeker. Het is denkbaar dat wordt geadviseerd om het beschermingsbewind na enkele maanden pas te beëindigen. Schuldenbewind kan ook nuttig zijn voorafgaand aan en tijdens schuldhulpverlening en wettelijke schuldsanering. Voordat kan worden toegekomen aan het oplossen van de schuldenproblematiek, moet ervoor worden gezorgd dat er geen nieuwe schulden bij komen. Als de situatie is gestabiliseerd neemt de kans op een succesvol verloop van de schuldsaneringsprocedure toe.

SAMENWERKING

Hoe kunnen we zorgen voor een succesvolle samenwerking met bewindvoerders en rechtbanken?

Een goede eerste stap is om met elkaar inzichtelijk te maken waar de krachten van partijen liggen. Het is bijvoorbeeld van belang dat voor beschermingsbewindvoerders duidelijk is welke vormen van ondersteuning gemeenten aanbieden. Als iemand zich met schuldenproblematiek bij een beschermingsbewindvoerder meldt, kan een beschermingsbewindvoerder met kennis van het hulpaanbod van de gemeente beter inschatten of er noodzaak bestaat tot instelling van een schuldenbewind of dat de betrokkene op een adequate manier door de gemeente kan worden geholpen.

Zijn er – buiten het adviesrecht om - ook andere manieren mogelijk om samen te werken met rechtbank en bewindvoerders?

Ja. Gemeenten kunnen onderling met bewindvoerders en rechtbanken afspraken maken over rollen en taken. Diverse gemeenten hebben al ervaring met convenanten en samenwerkingsafspraken. In de handreiking op onze website zijn meer van dit soort werkende praktijken beschreven.

Kan de gemeente ook zorgen dat zij advies uitbrengt voordat het schuldenbewind wordt uitgesproken?

Ja. Dit kan worden afgesproken in overeenstemming met de betrokken partijen. Zo heeft de gemeente Tilburg samen met de rechtbank Zeeland-West-Brabant de zogenaamde T-aanpak ontwikkeld. De werkwijze houdt in dat de beoogde beschermingsbewindvoerder en de betrokkene eerst advies aan de gemeente vragen voordat zij een verzoek tot instelling van beschermingsbewind indienen bij de rechtbank. De resultaten van deze werkwijze hebben de gemeente en de rechtbank gebundeld in een evaluatierapport. Deze is [hier](#) te raadplegen.